ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ
29 ΟΚΤ. 1902
ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΒ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1902 **ΑΡΙΘ. 42**

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται
ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας **Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ — τὰ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπίσημα γράμματα — Νέα ἐπίσημά τε καὶ ἄλλα διδόμενα πρὸς κρίσιν περὶ τῆς πίστεως τῶν Παλαιοκαθολικῶν — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Κοινοποήσεις — Παράρτημα — «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΕΝ ΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἐν σελίδι 16 τῶν «Ἱστορικῶν Σελίδων» τοῦ κ. Κ. Π. Σπανούδη καὶ ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ προϊσταμένου τοῦ ἐν Βιέννῃ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιμ. Κοσμᾶ Λιβεροπούλου. Ἐπειδὴ ἡ σύγχυτις ἢ ἡ παράλειψις τοῦ ὀνόματος ἐν συγγράματι οὑτωσὶ σπουδαίῳ πραγματευομένῳ τὸν βίον τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δι' ἕνα ἐπιστήμονα ἱερέα χρηματίσαντα ἐν τῇ ὡς εἴρηται ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς Βιέννης καὶ ἐπὶ 18 ὁλόκληρα ἔτη ἐκεῖσε ὑπηρετήσαντα τυγχάνει οὐ θεμιτόν, ἐθεώρησα καλὸν καὶ πρέπον χάριν τῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν χρόνων νὰ πέμψω ὑμῖν τάδε· ἄλλως τε δὲ ὁ κ. Σπανούδης δι' ἄρθρου ἐκτενοῦς [Ταχυδρ. 20 σεπτεμβρίου 1902 καὶ ἀριθμ. 1286] ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Ἄτοκον κεφάλαιον*» κακίζει τὴν σημερινὴν μαρασμώδη κατάστασιν, ἐν ᾗ ὡς μὴ ὤφειλεν εὑρηνται αἱ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ, καὶ φρονοῦμεν ὅτι ἔδει αὐτὸς παντὸς ἄλλου κρεῖττον ἵνα γινώσκῃ τὰ ἐλατήρια, ἅτινα ἐπήνεγκον τὴν ὀλεθρίαν ταύτην περίοδον· ἐν ᾧ ἀκριβῶς πρὸ ἡμισεως ἔτι αἰῶνος τὰ πράγματα εἶχον ὅλως ἀλλοίαν ὄψιν.

Δὲν ἀναφέρομεν τοὺς πρὸ αἰῶνος ἀκμάσαντας σοφοὺς καὶ δεινοὺς διδασκάλους τοῦ Γένους καὶ ἱερεῖς ἅμα, τοὺς ἐν εὐρωπαϊκαῖς κοινότησι διατελέσαντας, ὧν ἡμεῖς σήμερον οὐδὲ τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν λῦσαι δυνάμεθα, Εὐγένιον, λέγω, τὸν Βούλγαριν, Νεόφυτον Δούκαν καὶ ἄλλους, ἀλλ' ὑπομιμνήσκομεν εὐσεβάστως τὰ ὀνόματα τῶν πρὸ τριακονταετίας ἀκμασάντων Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου, ἐφημερίου ἐν Λειψίᾳ, Ἀγαθαγγέλου Λοντοπούλου, ἱερέως ἐν Βιέννῃ, συγγραφέων ἐμβριθεστάτων καὶ ἀνδρῶν κατὰ πάντα τιμησάντων τὸ ὄνομα τοῦ ὀρθοδόξου λευίτου ἐν ταῖς τῆς ἑσπερίας λήξεως ἐπιστημονικαῖς θεολογικαῖς Σχολαῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ὡς τὰ ἐφ' ὕσπληγγος εἰρημένα, νῦν δὲ εἰς τὰ ἐπὶ τάδε.

Ὡς γνωστόν, ἐν Βιέννῃ ὑπάρχουσι δύο ἐκκλησίαι ὀρθοδόξων· ἡ μία τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ δὲ ἑτέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ πρώτη καὶ ἐπισήμως γνωστὴ καὶ ἀνεγνωρισμένη παρὰ τῆς σεβ. Αὐστρο-Οὐγγρικῆς καισαροβασιλικῆς κυβερνήσεως ὡς ἐκκλησία = Kirche, ἡ δὲ δευτέρα ἀνεκτὴ ὡς παρεκκλήσιον=Kapelle. Ἡ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν ἡ τῶν ὑπηκόων τῆς Α. Α. Μ. τοῦ καισαροβασιλέως, διευθύνουσα τὰ κατ' αὐτὴν διὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐπιτροπείας τῆς κοινότητος, καὶ ἧς τὸ περικαλλὲς κτίριον ἀνήγειρεν ὁ βαρῶνος Σίνας ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως τῆς Μακεδονίας καταγόμενος. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ

ΗΑΥΚΟΒΑ ΕΒΡΙΚΟΝΙΚΗ
ΙΟΤΕΚΗ ΟΝΙΚΗ
ΜΕΧΝΙΚΟΒΑ

Alter-Fleischmarkt, ἐν ᾗ καὶ περὶ ἣν ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμογενῶν καὶ ἦν ἐκτισμένη ὄπισθεν τῆς Σχολῆς, ἥτις ἐπιπροσθοῦσα ἀπέκρυπτε σχεδὸν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν διαβατῶν, ἀλλ' ὁ βαρῶνος Σίνας κατεδαφίσας αὐτὴν ἀνῳκοδόμησεν ἰδίοις ἀναλώμασιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου τὸν νῦν λαμπρὸν ναὸν προσεπωνυμούμενον ἐντεῦθεν Ἐκκλησία τοῦ Σίνα.

Ἡ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐστὶν ἡ καταρτισθεῖσα ὑπὸ τῶν ξένων ἢ μὴ ὑπηκόων αὐστριακῶν, τουτέστιν ὑπὸ τῶν παρεπιδημούντων Μακεδόνων, Ἠπειρωτῶν, Νησιωτῶν καὶ ἄλλων ἐν Βιέννῃ ἐμπορευομένων καὶ πιεσθέντων ἵνα ἴδιον πήξωσι θυσιαστήριον διὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας· κεῖται δὲ ἐπὶ τοῦ τρίτου πατώματος οἰκίας εὑρισκομένης ἐν τῇ ὁδῷ Haffnersteig καὶ ἔχει μίαν εἴσοδον ἐκ τοῦ ὀπισθίου λόφου, ἐφ' οὗ ἔκτισται ἡ ὅλη οἰκοδομὴ ἡ περιλαμβάνουσα ἐν τῷ τρίτῳ αὐτῆς ὀρόφῳ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑτέραν κλιμακωτὴν ἄνοδον ἐκ τῆς κυρίας εἰσόδου, ἰσοπέδου οὔσης τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἅτε τῆς οἰκίας ἐκτισμένης ἐπὶ ἐδάφους ἀνωφεροῦς καὶ κατεχούσης τὴν γωνίαν ἀμφοτέρων τῶν κλάδων τῆς ἐνταῦθα διχαζομένης ὁδοῦ.

Τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τῶν ναῶν τούτων ἀγνοοῦντες φρονοῦμεν ὅτι δὲν χρονολογοῦνται πέραν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, καὶ ὅτι πρεσβυτέρα ἐστὶν ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἥτις φέρει καὶ νῦν τὸ ὄνομα Kapelle = παρεκκλήσιον, διότι τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀκμαζούσης τῆς μισαλλοδοξίας ἐν τῇ ἄγαν καθολικῇ Αὐστρίᾳ, ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἀνέγερσις ἀλλοδόξων ναῶν ἦν ἀπηγορευμένη, μόνη δ' ἐπετρέπετο ἡ ἐντὸς οἰκιῶν διασκευὴ μέρους τινος εἰς ἐκκλησίαν.

Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταύταις ὑπηρέτησαν ὡς οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων τῶν πνευματικῶν καὶ λειτουργοὶ τῆς ἱερᾶς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἄνδρες κατὰ πάντα εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι. Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ κ. Κ. Σπανούδης ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τῆς Α. Θ. Π. Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος διετέλει ἀρχιμανδρίτης Κοσμᾶς ὁ Λιβερόπουλος βοηθὸν ἔχων καὶ τὸν Προκόπιον Γεωργιάδην, τὸν μετὰ ταῦτα ἀρχιεπίσκοπον Μεσσηνίας καὶ κατὰ τὸ 1874 ἀναδειχθέντα μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· ἀμφοτέροις δὲ τούτοις διηκόνει ὁ νεαρὸς Ἰωακεὶμ Δημητριάδης ὁ ἐκ Βαφεοχωρίου Κων]πόλεως. Εἰς τοὺς μὴ γευσαμένους τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς ξενητείας καὶ μὴ σχόντας τὴν τύχην νὰ ἔχωσι προστάτας καὶ βοηθοὺς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας ἡ πρόσληψις καὶ διακονία τοῦ νεαροῦ λευΐτου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι κατ' ἐμὲ τοὐλάχιστον θαῦμα· μόνον τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων γενόμενα μετριάζουσι κἄπως τὸν θαυμασμόν μου ἀναλογιζομένου ὅτι ἥ τε μόρφωσις, ἡ λεπτότης καὶ ἡ χρηστότης ἐν γένει τοῦ χαρακτῆρος τοῦ νεαροῦ Ἰωακεὶμ διεκάθαιρον τὰ ἐπιπροσθοῦντα ζιζάνια, καὶ οὕτω κατέλαβε τὴν θέσιν ταύτην, ἣν ἄπειροι μὲν ἰμείρονται καὶ ἐπιδιώκουσι, παῦροι δὲ ἀπολαμβάνουσιν.

Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων ἐν τῇ ἑτέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ ἤτοι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διετέλει ἱερεὺς ὁ σεβάσμιος Ζαχαρίας Χατζόπουλος ὁ Ξηροποταμηνὸς ἀρχιμανδρίτης (γενν. 1786)· ὁ ἐν λόγῳ λευΐτης, ἐκ Γαλατίστης τῆς Χαλκιδικῆς ὁρμώμενος, καὶ ἐξάδελφος τοῦ διδασκάλου τοῦ Γένους Ἀστερίου, τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Σέρραις ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμιόλιον αἰῶνος διδάξαντος, ἐστὶν εἷς ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν τέφραν τῆς ἀγνωσίας διατελούντων λογίων ἀνδρῶν τῆς παριππευσάσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀνήκων εἰς τὴν γενεὰν τῶν λογίων κληρικῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος μᾶλλον, καὶ παρ' ἐκείνης λαβὼν τὰ ἐναύσματα τῆς παιδεύσεως τῆς στερεμνίου καὶ θεὶς τὰς ἑδραίας βάσεις λογιότητος καὶ ἠθικῆς ἐν τῇ Ἀθωνίτιδι Ἀκαδημίᾳ, ἀνεδείχθη λόγῳ τε καὶ ἔργῳ «τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ» [Τιμόθ. Α', κεφ. IV, 11—13.] Εἰς μέτρον ἡλικίας γενόμενος ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου (1800—20) ἤτοι τῆς μετανοίας αὐτοῦ εἰς Βουκουρέστιον διὰ τὴν διαχείρησιν τῶν ἐκεῖσε μοναστηριακῶν κτημάτων, ὡς ἐθίζετο ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, μετὰ συνοδείας μοναχῶν, (1820). Μόλις ὅμως ἐκεῖ ἐγκαταστὰς καὶ τὸν πνευματικὸν μᾶλλον ἀμητὸν προκρίνας τοῦ ὑλικοῦ, βουλόμενος δὲ ἵνα καὶ τὸ δωρηθὲν αὐτῷ τάλαντον μεταδῷ τοῖς χρείαν ἔχουσι, κατόπιν πολλῆς ἐπιμονῆς, ἣν ἐπεδείξαντο οἱ ἐν Στεφανοπόλει [Kronstatd, Braschovo] τῆς Τρανσυλβανίας ἐγκατεστημένοι ὁμογενεῖς, διότι ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς λογίου ἀνδρὸς ἦν εἰς εὐρὺν κύκλον διαδεδομένη, ἦλθεν ἐνταῦθα (1822) καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ λειτουργούσης ἑλληνικῆς σχολῆς. Μετὰ διετῆ ἐνταῦθα διδασκαλίαν ἐπανῆλθεν (1824) εἰς Βουκουρέστιον καὶ διετέλεσε διδάσκαλος διαφόρων ἡγεμονοπαίδων καὶ ἄλλων εὐγενῶν νέων τῶν μεγιστάνων τῆς τότε ἀφνειᾶς ἐποχῆς τῆς πόλεως ἐκείνης. Δὶς τῷ 1826 καὶ 1830 μετέβη εἰς Πίσαν τῆς Ἰταλίας συνοδεύων ἐμπεπιστευμένους εἰς τὴν κηδεμονίαν καὶ ἐπίβλεψιν αὐτοῦ νέους τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας Γκίκα καὶ διέμεινεν ἑκάστοτε ἐπὶ τετραε-

τίαν παρακολουθῶν καὶ αὐτὸς ὡς ἀκροατὴς τὰς νομικὰς ἐκείνων σπουδάς. Τρίτην (1834) δὲ φορὰν διέτριψεν ἐκεῖ ἔχων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπίβλεψιν αὐτοῦ ἕτερον μαθητὴν εὐπατρίδην τὸν Φερεκύδην καὶ παρηκολούθησεν ὡς ἀκροατὴς καὶ τὰς παραδόσεις τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων τῆς Ἰατρικῆς.

Ὅτε τὸ τρίτον (1838) ἐπανήρχετο διὰ Βιέννης εἰς Βουκουρέστιον, ἡ ἐν Βιέννῃ κοινότης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἤτοι τῶν ἀλλοδαπῶν, ἐκράτησεν αὐτὸν ὡς προεστῶτα τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἢ μᾶλλον ὡς ἐφημέριον, διότι δὶς μὲν ἔσχε δεύτερον ἱερέα ὡς βοηθόν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγους ἑκάστοτε μῆνας. Ἐπὶ ὁλόκληρον δωδεκαετίαν ἐν Πίσῃ τῆς Ἰταλίας γενόμενος, τῇ τότε περιδόξῳ ἐκείνῃ καθέδρᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐν πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν εὑρισκόμενος, ἐξέμαθεν ὡς ἄριστα τήν τε λατινικὴν καὶ τὴν ἐμμελεστάτην τοῦ Δάντου καὶ Πετράρχου γλῶσσαν καὶ εἰς ἣν οὐ μόνον διαλεγόμενος ἐνησμενίζετο ἐν τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους διδάσκων τὴν γλυκεῖαν ταύτην γλῶσσαν.

Ἐνταῦθα ὁ ἡμέτερος Ζαχαρίας ἀνεδείχθη ὑπέρτερος τῶν προσδοκιῶν τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Διὰ τῆς πεπειραμένης καὶ ἔμφρονος αὐτοῦ πνευματικῆς διοικήσεως ἐγένετο ἄλλος πατὴρ τῶν ξένων ἐκείνων πολιτῶν τῶν ἐν τῇ μεγαλοπόλει καὶ ξένῃ γῇ τῆς Βιέννης παροικούντων τε καὶ ξενιζομένων.

Βεβαρυμμένος δ' ἤδη ὑπὸ τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας παρητήθη ὁ φιλότιμος ἀνὴρ κατὰ τὸ 1850 καὶ ἠθέλησεν ἵνα ἐγκαταβιώσῃ εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μετάνοιαν, τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου. Ἀλλ' ἐνταῦθα οἱ Ξηροποταμηνοὶ διῳκοῦντο ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Διονυσίου, γέροντος τοῦ μετὰ ταῦτα πολυθρυλήτου Εὐγενίου Δάγκου. Ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης εἴτε μὴ στέργων τὴν τοιαύτην τῆς μονῆς αὐτοῦ κατάστασιν, ὑπολειπομένην πολὺ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς προορισμοῦ, εἴτε ἐθισθεὶς νὰ ζῇ ἐν ὑψηλοτέρᾳ πνευματικῇ κοινωνίᾳ, εἴτε καὶ εἰς τὴν ἀντοχὴν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων πιστεύων καὶ ἐνδοὺς εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς ἀγαπώσης αὐτὸν ὀρθοδόξου κοινότητος τῆς Βιέννης, ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς Βιέννην. Ἀλλὰ μετὰ πέντε ἔτη ἠναγκάσθη πλέον νὰ αἰτήσηται ἐκ Θεσσαλονίκης βοηθὸν ἐφημέριον καὶ ὡς τοιοῦτον τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ προσέλαβε τὸν Ἰάκωβον* Λεβεντῖνον, τέως ἐφημέριον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ὑπατίου, ἐκ Ψαρρῶν καταγόμενον, ὃν καὶ κατέλιπε μετὰ ταῦτα (1856) διάδοχον, ἀποβιώσας ἐν ἡλικίᾳ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἐκ πνευμονίας, ὑπὸ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας παντὸς τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

Καθ' ἃς δ' ἔχομεν πληροφορίας παρ' ἀνδρὸς ὑπ' ἐκείνου παιδαγωγηθέντος καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θείᾳ ἐπιστήμῃ τὰ μάλα εἴπερ τις καὶ ἄλλος δράσαντος, ἦν ὁ μακαρίτης ἀρχιμανδρίτης Ζαχαρίας εὐειδὴς τὴν ὄψιν, εὔσωμος, εὐρύνωτος, τὸν δὲ χαρακτῆρα ἀγαθότατος, προσηνέστατος καὶ εὐεργετικώτατος, πρόθυμος κατὰ τὸ δυνατὸν ἀντιλήπτωρ τῶν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐκεῖθεν διαβαινόντων καὶ ἐν ἀπορίαις εὑρισκομένων ὁμογενῶν σπουδαστῶν. Ἐν ἀγαθοεργίαις ἐξαντλούμενος ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν εὐαγγελικῇ πενίᾳ. Ἡ ὅλη μετὰ θάνατον εὑρεθεῖσα περιουσία αὐτοῦ συνίστατο εἰς ἓν φιορίνιον.

Ἐὰν ἐγκατέλιπε σύγγραμμά τι ἀγνοοῦμεν, διότι μακρὰν βιοῦντες ἀδυνατοῦμεν ἵνα ἐξετάσωμεν ἐπ' ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν ἀείμνηστον, καὶ δὴ καὶ τὰ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀποκείμενα. Τοῦτο μόνον δεῖ σημειῶσαι ὅτι ἡ φιλομουσία τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ περὶ τὸν ἕλληνα λόγον ἐγκράτεια αὐτοῦ, ὃς δ' εἰπεῖν καὶ ἡ μελέτη ἐν ᾗ ἐπὶ ὥρας ἐτέρπετο, δείκνυσιν ὅτι ὁ μακαρίτης δὲν θὰ ἐκάθητο τὰς χεῖρας ἔχων ἀργάς, αὐτὸς, ὅστις τοὺς περὶ αὐτὸν παρώθει εἰς παίδευσιν καὶ δὴ καὶ διδάσκων καὶ μυῶν, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, τὴν μελισταγῆ τοῦ Ἀριστοῦ γλῶσσαν, εἰς τοὺς τὰς ἀνωτέρας σπουδὰς ἐσιεμένους· ἄλλως τε δὲ, ἐκτὸς τῶν ἐξονομασθεισῶν δύο γλωσσῶν λατινικῆς καὶ ἰταλικῆς, ἠπίστατο ἄριστα τὴν τουρκικὴν, γερμανικὴν, γαλλικὴν, ρουμανικὴν καὶ βουλγαρικήν.

Τοιοῦτοι ἐγένοντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀντεπροσώπευον τὴν Ὀρθόδοξον μητέρα Ἐκκλησίαν εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς Εὐρώπης, συγκροτοῦντες τοῦτο μὲν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, τοῦτο δὲ τὴν ἑνότητα τοῦ Γένους ἐν τοῖς πολυπλάγκτοις ἐκείνοις μέρεσιν, ἔνθα μετὰ τοῦ λησμονουμένου κἄποτε ἀέρος τῆς πατρίδος συναπόλλυται καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ ἀνήκει, οἱονεὶ κοσμοπολίτης γενόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ἄνευ τῆς τοιαύτης θαλπωρῆς θερμαινόμενος καὶ τῶν ἱερῶν δεσμῶν ἔθνους καὶ πίστεως ἀπολυόμενος.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἤδη ἐκ-

---

* Ἰάκωβος Λεβεντῖνος ἐστὶν ὁ κατὰ τὸ 1875 προαχθεὶς εἰς ἐπίσκοπον τιτουλάριον Ἀμφιπόλεως, προϊστάμενος δηλονοῦν ἀναδειχθεὶς τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Σταυροδρομίου Πέραν, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκλεγεὶς ἐπίσκοπος Μοσχοννησίων 1882, καὶ ἀποβιώσας ἐκεῖσε κατὰ τὸ 1897.

πνευσάσης ΙΘ΄ ἑκατονταετηρίδος τοιοῦτόν τι δὲν συνέβαινεν· βραδύτερον ὅμως ἐνέσκηψεν ὡς μὴ ὤφελεν, ἡ τοιαύτη λυγρὰ κατάστασις καὶ διέπνευσεν οὕτως εἰπεῖν, πνεῦμα **πολιτισμοῦ** (;) ἐν ταῖς ὡς εἴρηται ὀρθοδόξοις χριστιανικαῖς κοινότησι τῆς Εὐρώπης ἐπενεγκὸν τὸν μαρασμὸν τῶν ἄλλοτέ ποτε εὐανθουσῶν τούτων κοινοτήτων· διότι, καθ'ἡμᾶς ἐξέλιπον οἱ μεμορφωμένοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες ἐκ τοῦ προτεμενίσματος εἰσῆγον τοὺς βροτοὺς εὐθὺ εἰς τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ, τοῦ ναοῦ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ Γένους, αὐτοὶ πρῶτοι ἐκκαθαίροντες ἑαυτοὺς καὶ θυσιάζοντες τὰ θυσίας ἄξια.

Ἐν Φαναρίῳ, τῇ 6 ὀκτωβρίου 1902.

† **Ὁ μητροπολίτης Κασσανδρείας**
ΛΕΟΝΤΙΟΣ

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Διὰ τοῦ γράμματος τοῦ πατριάρχου Γερασίμου διορίζονται δύο συνέφοροι καὶ συνεπίτροποι πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι. Τῶν διορισθέντων, ὁ μὲν εἷς καλεῖται Μιχαὴλ Χρήστου, προεστὼς τῆς συντεχνίας τῶν γουναράδων, ὃν εὑρίσκομεν καὶ ἀπὸ τοῦ 1801—1805 ἔφορον τῆς σχολῆς, καὶ κατ' ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κοινοῦ, τῷ Ἐθνικῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ τῶν τότε χρόνων, ὁ δὲ ἕτερος διεκρίνετο συγχρόνως ὡς εἷς τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου λελογισμένου· περὶ τούτων ἀμφοτέρων αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον ἐστὶ μάρτυς ἀξιοπιστότατος ὀνομάζον αὐτοὺς «ἄνδρας δεδοκιμασμένους ἐφ'ὧν κοινῶν προστατεύουσι πραγμάτων καὶ μεγίστην τὴν προθυμίαν, χριστιανικώτατον δὲ τὸν ζῆλον, ἐπιδεδειγμένους»· ὁ δεύτερος οὗτος ἐστὶν ὁ Ἰορδάνης Καπλάνογλους, διατελέσας ἔφορος τῆς σχολῆς ἴσως μέχρι τοῦ 1801, διότι ἐκεῖθεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ σημειοῦται ἐν τοῖς ἐφόροις· ἦν ὅμως ἔφορος τοῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τῶν ἑλληνικῶν παρὰ τῇ Πηγῇ νοσοκομείων· ὅτε δὲ, τῇ 25 ὀκτωβρίου 1785, ἐγένετο ἔναρξις νέας οἰκοδομῆς τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης, εἰς τὸν Ἰορδάνην Καπλάνογλουν ἀνετέθη ἡ ἐπιστασία τῆς ἐργασίας, συμπληρωθείσης περὶ τὰ τέλη μαρτίου 1786. Πρὸς ἐξόφλησιν δὲ τοῦ ἐπὶ τούτῳ χρέους, εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἡ μονή, γενομένης σκέψεως περὶ τῶν δυναμένων ἀναλαβεῖν τὸ κοπιῶδες ἔργον τῆς ἀπὸ τοῦ χρέους ἀπαλλαγῆς, ἡ Μ. Ἐκκλησία διώρισε, σὺν τρισὶν ἑτέροις, τὸν Ἰορδανάκην Καπλάνογλουν, ὃς ἔμεινε τοιοῦτος, ὡς φαίνεται, μέχρι τοῦ 1799. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν τότ' ἐπιφανῶν ἐπὶ πλούτῳ καὶ φιλογενείᾳ, γενόμενος καὶ πενθερὸς Ἰωάννου τοῦ Ζαρίφη, δῆλά γε δὴ πάππος τοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν εὐεργέτου τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως Γεωργίου τοῦ Ζαρίφη.

*

Ὁ διορισμὸς τῶν δύο συνεφόρων ἐγένετο κατ' ἀνάγκην· ἡ διοίκησις τῆς σχολῆς ἐχώλαινε τότε, καθὼς εἰκάζομεν, ἕνεκεν ἀκοσμίας τῶν μαθητῶν, πολὺ πιθανῶς δὲ καὶ τῶν ὑποδιδασκάλων· ἡ κατάστασις αὕτη, *φαύλως ἔχουσα*, βεβαίως ἐλύπει τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐφ' ὅσον μάλιστα πολλαὶ μὲν ἐγίνοντο δαπάναι πρὸς συντήρησιν τῆς σχολῆς, ἡ δὲ γεραρὰ αὕτη πατριαρχικὴ τῶν κάτω χρόνων ἀκαδημία οὐκ εὐθὺ προέβαινεν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Πρὸ μικροῦ εἴδομεν ὅτι, κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1794—95, τοῖς δώδεκα τῆς σχολῆς ὑποτρόφοις ἐδόθησαν ἕνδεκα μόνον μηνιαῖοι μισθοί, κρατηθέντος ἑνὸς, πρὸς τιμωρίαν τῆς ἀταξίας αὐτῶν· παραδόξως, οἱ ὑπὸ τῆς σχολῆς συντηρούμενοι καὶ περιθαλπόμενοι πτωχοὶ μαθηταὶ ἦσαν ἄτακτοι, φαίνεται δ' ὅτι προστάτας ἔχοντες ἐκ τῶν τότε δυνατῶν ἦν ἀδύνατον 'ν' ἀποβληθῶσι τῆς σχολῆς· αὐτὸς ὁ Κούμας διηγεῖται περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ διοικήσεως τῆς σχολῆς ὅτι οἱ μαθηταὶ (1814—15), ξένοι καὶ συγκλύδες ἐκ διαφόρων μερῶν, ἦσαν ἄτακτοι καὶ ἀνάγωγοι, γινόμενοι ὄργανον φατριῶν διαφόρων, διωκόμενοι μὲν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, προστάτας ὅμως ἔχοντες ἐκ τῶν ἰσχυόντων ὁμογενῶν, καὶ, συνεπῶς, παραλύοντες τὴν ἐν τῇ σχολῇ πειθαρχίαν. Ἀταξίαι τοιαῦται ἐπανελαμβάνοντο καὶ κατόπιν· ὅτε κατεβιβάσαμεν ἀπὸ τοῦ Κουρουτσεσμὲ διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἰς Φανάριον, ὑποβαλόντες αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐγγυτέραν τῆς Ἐκκλησίας ἐπίβλεψιν, ἴσως ἐπὶ μίαν δωδεκαετίαν ἐλώφησεν ὁ συνεχῶς, ἕνεκα σκοπῶν φατριαστικῶν, ὑπεγειρόμενος σάλος τῶν ἀταξιῶν τούτων· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1844 ἀπεβλήθησαν ἄτακτοι μαθηταὶ, μετὰ δὲ μόλις τριετίαν νέαι ταραχαὶ ἠνάγκασαν τὴν Ἐκκλησίαν 'να φανῇ αὐστηρά· μόλις ἐν τούτοις παρῆλθε διετία καὶ τοσοῦτον ἐκορυφώθησαν αἱ ἀταξίαι καὶ κακοήθειαι, ὥστε κατεβιβάσαμεν πάλιν διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἰς Φανάριον, καὶ τοὐντεῦθεν ἔφοροι, μηδενὶ χαριζόμενοι, εἶδον διὰ τῆς

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 419—423 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

αὐστηρότητος αὐτῶν ἐπικρατοῦσαν τὴν γαλήνην καὶ πειθαρχίαν ἐπὶ πεντήκοντα καὶ τρεῖς ἄχρι σήμερον ἐνιαυτούς.

Ὁ ἱστοριογράφος Κούμας ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι μεγιστᾶνες ὁμογενεῖς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχυροὶ ἐγίνοντο προστάται τῶν ἀτάκτων μαθητῶν, οὕτω δὲ εὐταξία καὶ νομιμότης ὑπεκρύπτοντο, ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν τῆς ἴσης ἀπήλαυε προστασίας· ὁ Κούμας αἰσθανθεὶς ἀπογοήτευσιν ὑπεχώρησε· φαίνεται δ' ὅτι καὶ προηγουμένως ἐγίνετο τὸ αὐτό, καὶ ἡ σχολὴ ἐστερεῖτο ἑνὸς ἢ δύο καὶ πλειόνων διδασκάλων· οὕτω δ' ἐξηγοῦνται ἐν μέρει τὰ ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς ἐνιαχοῦ φαινόμενα χάσματα.

Τῷ 1797 ἡ Ἐκκλησία, θέλουσα 'να λάβῃ δραστήριόν τι μέτρον ὑπὲρ τῆς συνεχείας τοῦ ἔργου τῆς σχολῆς, ἔδωκεν ἄδειαν τοῖς ἐφόροις ἵνα προβαίνωσιν εἰς ἀποβολὰς καὶ μαθητῶν καὶ διδασκάλων, ἀπροσωπολήπτως, καίτοι μετὰ μίαν ἑπταετίαν ἕτερον ἐφήρμοσε μέτρον, οὕτω δὲ κατόπιν οὐδεμία παρατηρεῖται διάσπασις τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς οὔτε διακοπή τις τοῦ ἔργου αὐτῆς. Ἕνεκα δὲ διασπάσεως τοιαύτης ἕκαστος ἠθικὸς, οὕτως εἰπεῖν, ἀνακαινισμὸς τῆς σχολῆς ἐνομίζετο ἔναρξις νέας σχολῆς· αὐτὸς, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ 28 κώδηξ γράφει περὶ τοῦ τῇ 1 σεπτεμβρίου 1777 ἀνακαινισθέντος φιλοσοφικοῦ τμήματος, οὐχὶ περὶ τοιούτου, ἀλλ' ἀορίστως καὶ δὴ καὶ ἀνιστορήτως, τό γ' εἰς ἡμᾶς ἦκον, περὶ νέας τινὸς σχολῆς «τῇ σὺν Θεῷ συστάσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῇ». Ἐν τούτοις Σέργιος ὁ Μακραῖος, πρὸ ἑκατὸν ἀκριβῶς ἐτῶν, ἐπίστευεν ὅτι, ἀπὸ τοῦ 1555, ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστὶν ἡ αὐτὴ καὶ μία μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ, ὁ δὲ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης, πρὸ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ πλέον ἐνιαυτῶν, ἔγραφε μαρτυρῶν τὴν ἑνότητα τῆς σχολῆς ἀπὸ τοῦ 1691 μέχρι τῶν χρόνων αὐτοῦ «σώζεται, θείᾳ συνάρσει, μέχρι τῆς σήμερον». Πρέπει δὲ 'να σημειώσωμεν ὅτι ἀμφότεροι ἐγίνωσκον τὰς συνεχεῖς (ἐπ' αὐτῶν) ἠθικὰς ἀνακαινίσεις τῆς σχολῆς, τὴν τοῦ 1748, τὴν τοῦ 1759, τὴν τοῦ 1769, τὴν τοῦ 1777.

Ἐπιμένω ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι αἱ τῶν μαθητῶν ἀταξίαι ἐγίνοντο ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἑκάστοτε ἀποσυνθέσεως, οὕτως εἰπεῖν, τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας· οὕτως ἄλλοτε κατέστησα γνωστὰς[27] ἀταξίας τοιαύτας καὶ ταραχὰς μαθητῶν ἐπανισταμένων ἐναντίον τῶν διδασκάλων, κατὰ τὸ ἔτος 1682—1683, καὶ τοῦτο αἰτίαν ἔγραψα τῆς ἀπὸ τοῦ 1684 μέχρι τοῦ 1691 ἀδρανείας τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, ἰδίᾳ τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος αὐτῆς.

*

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ τῆς σχολῆς ἔργου τοῦ κατὰ διαλείμματα διασπωμένου καὶ ἐπαναλαμβανομένου, φρονῶ ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη διάδοχος τῆς ἐπὶ βυζαντινῶν οἰκουμενικῆς σχολῆς ἠναγκάζετο 'να ἀπρακτῇ ἐνίοτε, κοιμωμένη, βραχὺν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χρόνον, ἕνεκεν ἐλλείψεως διδασκάλων, προσωρινῶς ἀπόντων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· διότι πάντες σχεδὸν ἦσαν ἀξιωματικοὶ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, πάντες σχεδὸν ἦσαν καὶ γραμματεῖς αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς δύο μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀμέσως ἑκατονταετηρίδας ἠκολούθουν τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, κατὰ καθῆκον, καθὸ πατριαρχικοὶ γραμματεῖς, εἰς τὰς ἀνὰ τὴν Πελοπόνησον καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν ἱερὰς αὐτοῦ περιοδείας ἐπὶ καταστάσει ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἢ εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅτε διέμενον ἐκεῖ, στρατιωτικῶν ἕνεκα λόγων, αἱ ἀνώτεραι τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἀρχαί. Ἀλλὰ κατὰ τὰ διαλείμματα ταῦτα πιστεύω ὅτι οὐχὶ τὸ σύνολον τῆς σχολῆς ἦν καταδεδικασμένον εἰς ἀπραξίαν, ὑπέμνησα δὲ πρὸ μικροῦ[28] ὅτι μαρτυρία ἐγκυρωτάτη σαφηνίζει τὰ ἐν τῷ βίῳ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας χάσματα· διότι, γνωστοῦ ὄντος ὅτι πάντοτε, πρὸς τῷ ἐπιστημονικῷ καὶ τῷ φιλοσοφικῷ τμήματι, συνυπῆρχε, παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ κειμένη, μικρά τις ἡ προκαταρκτικὴ σχολὴ τῶν γραμματικῶν, τὸ τμῆμα τὸ φιλοσοφικὸν ἢ τὸ μαθηματικὸν ἐσχόλαζε — βραχύτατον χρόνον — τὸ δὲ σχολεῖον τῶν γραμματικῶν — ἡ προκαταρκτικὴ σχολὴ (καθὼς ὠνομάζομεν αὐτὴν μέχρι τοῦ 1869) ἀνελλιπῶς ἐλειτούργει. Τὸ γραφὲν ἄρα που ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία ἢ, αὐτολεξεί, *ἡ πτωχὴ σχολὴ τοῦ πτωχοτάτου καὶ περὶ ἄλλων ἔχοντος νὰ μεριμνᾷ Πατριαρχείου, ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους ἓνα μόνον εἶχε διδάσκαλον καὶ ποτε οὐδένα, ἐνίοτε ἐκλείπουσα, πάντοτε δὲ φθίνουσα, διὰ τὴν ἀείποτε σύντροφον αὐτῇ πενίαν . . . . ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, ἔνθα οὐδεὶς σχεδὸν ἦν ὁ διδάσκων γράμματα*[29], δυστυχῶς ἀποδείκνυται

27. Χρονικὰ πατριαρχ. ἀκαδημίας σελ 101.

28. Ἴδε σελ. 387 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

29. Ἴδε ἐν τόμῳ ΙΘ′ περιοδικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου, σελ. 2.

γνώμη ἀσύστατος, οὔτε λογικῶς ἐμπεδουμένη, οὔθ' ἱστορικῶς ἐπικυρουμένη. Τὸ κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα λεχθὲν, οὐδεὶς *σχεδὸν* ἦν ὁ διδάσκων γράμματα, ἥκιστα πείθει καὶ τὸν γινώσκοντα ὀλίγον τὴν ἑλληνικὴν, διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι *τὸ σχεδὸν* οὐ σημαίνει ἔκλειψιν, δηλοῖ δὲ μᾶλλον ὅτι ὑπῆρχον — πλείους τοῦ ἑνὸς — ἀλλ' οὐχὶ τῶν τότε σημαινόντων λογίων. Ἐὰν δὲ ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, καλῶν Μιχαὴλ Ἑρμόδωρον ἐξ Ἰταλίας ὅπως διδάξῃ παρ' ἡμῖν, γράφῃ ὅτι ἕλληνες *οὐκέτι ἔχουσι τοὺς ἐκπαιδεύσοντας*, λέγει τοῦτο ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὰς ἀνωτέρας ἐπιστημονικὰς ἐν Ἰταλίᾳ σχολάς· ἀκριβῶς ὁ Διονύσιος γράφει περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος, ἀλλὰ τὸ γραφόμενον οὐδαμῶς δύναται 'να ληφθῇ ὡς μαρτυρία ὅτι οὐκ ἀσύστατος ἡ γνώμη τοῦ κατὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας τ' ἀνωτέρω γράψαντος, ἐφ' ὅσον μάλιστα περικόπτεται μὲν ἡ πρὸς Ἑρμόδωρον ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου καλοῦντος ἐκεῖνον ὅπως ὑποβαστάσῃ *τὸ πτῶσιν ἀπειλοῦν*[30], γνωστὸν δ' ἐστὶν ὅτι συγχρόνως ἐδίδασκεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Θεοφάνης Ἐλεαβοῦλκος ὁ Νοταρᾶς, ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας· — καὶ τὸ περὶ τοῦ 1555 γραφὲν *οὐδεὶς σχεδὸν ἦν ὁ διδάσκων γράμματα* ἑρμηνεύεται σαφῶς, διότι ὑπῆρχον οἱ διδάσκοντες, ἢ τοὐλάχιστον, χάριν τῶν παρεξηγούντων *τὸ σχεδὸν*, ὑπῆρχεν ὁ διδάσκων. Ἐὰν δὲ ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα ὁ Φραγκῖσκος Κόκκος ἐκφράζῃ θλῖψιν ὅτι *τὴν κατασχοῦσαν ἡμᾶς σκοτόμαιναν οὐ δύναται λῦσαι*, οὐδ' ἐκ τούτου βεβαίως ἐξάγεται συμπέρασμα ὅτι ἡ πατριαρχικὴ ἀκαδημία «ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους ἕνα μόνον εἶχε διδάσκαλον καί ποτε οὐδένα». Σειρὰν βεβαίως ἀδιάσπαστον ἐπιφανῶν καὶ σπουδαίων διδασκάλων οὐδεὶς ἠδυνήθη 'να εὕρῃ, γραμματικῶν βεβαίως ὑπαρχόντων, οἷος ἦν ὁ ἐν βιβλίῳ σπουδαιοτάτῳ[31] καὶ ἀπὸ σοβαροῦ βήματος κακολογηθεὶς ὡς «πτωχότατος ἀντιγραφεὺς καὶ γραμματιστὴς ἀποζῶν ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς βιβλίων ἐν μικροτάτῳ καὶ ρυπαρῷ κελλίῳ» Μανουὴλ Μαλαξός. Ἔλλειψις ἐπιφανῶν ἐπιστημόνων δικαιολογεῖ τὴν ἑκάστοτε ἀνασύστασιν τοῦ φιλοσοφικοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος· ἵνα διατηρηθῶσι ταῦτα ἦν ἀνάγκη καὶ πόρων δαψιλῶν, ἀλλ' αὐτοὶ, φαίνεται, κατὰ καιροὺς ἐξέλειπον, οὐδ' ἠδύνατο 'ν' ἀμείψῃ ἡ Ἐκκλησία τοὺς ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας εἴ ποτ' ἐκάλει τούτους ὡς διευθυντὰς ἢ διδασκάλους· τὸ στηρίζεσθαι δ' εἰς τὴν φιλομουσίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἑνὸς ἰδιώτου, ὅσον πλούσιος ἂν ὑποτεθῇ καὶ φιλογενὴς, ἀποβαίνει οὐχὶ φρόνιμον· ἤδη γινώσκομεν ὅτι, μόλις εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος ὑπὸ Μανωλάκη τοῦ ἐκ Καστορίας, αὐτὸς ὁ γενναῖος προστάτης τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως περὶ τὰ 1681—1682 ἠρνήθη τὴν ἀπόδοσιν τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἀειμνήστου σχολάρχου Σεβαστοῦ Κυμινήτου, αἴρων δὲ τὴν γενναίαν αὐτοῦ προστασίαν ἐπήνεγκε παράλυσιν τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ λόγοι, δι' οὓς ἐγένοντο διαλείμματα — ἀραιότατα καὶ βραχύχρονα — ἐν τῷ βίῳ τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας, κυρίως ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος· διότι οὐδέποτε διέλιπε λειτουργοῦσα παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ προκαταρκτική τις ἢ μικρὰ σχολὴ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων,

Καὶ νῦν ἐξακολουθήσωμεν ἀπαριθμοῦντες τὰ περὶ τῆς σχολῆς ἐπίσημα πατριαρχικὰ γράμματα.

*

15] Δέκατον καὶ πέμπτον πατριαρχικὸν γράμμα τακτέον τὸ κατὰ μάρτιον τοῦ 1798 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε' τοῦ ἀπὸ Σμύρνης ἀπολυθέν, καὶ προσηλοῦν τῇ σχολῇ τὴν ἐν Πριγκήπῳ μονὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐπὶ σκοπῷ προσφυγῆς ἐκεῖ τῶν τῆς σχολῆς διδασκάλων καὶ μαθητῶν, ἐν περιπτώσει ἐπισκήψεως χολέρας ἢ πανώλους. Ἡ ἱστορία τῆς μονῆς ταύτης ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐστὶ περίεργος. Τῷ 1753 ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, σταυροπηγιακὴν οὖσαν ἐξ ἀρχῆς ἀλλὰ κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα σημειουμένην ἐνοριακὴν, παρεχώρησε τῇ συντεχνίᾳ τῶν μπεζιρτζίδων, ἀναλαβούσῃ 'να πλουτίσῃ αὐτὴν, πενομένην. Τὸ 1764 Σαμουὴλ ὁ Χαντζερῆς, διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλίου, τὰ σταυροπηγιακὰ καὶ πατριαρχικὰ δίκαια ἐχορήγησε τῇ πτωχῇ μονῇ· Γαβριὴλ δ' ὁ ἀπὸ Παλαιῶν Πατρῶν, τῷ 1782, τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια κρατύνων, μετατίθησι τὴν κηδεμονίαν τῆς μονῆς ἀπὸ τῆς συντεχνίας ταύτης, πολλὰ μὲν ἀγαθὰ διαπραξαμένης ἀλλὰ τοὐντεῦ-

30. τὴν ἐπιστολὴν ὅλην ἀνάγνωθι προχείρως ἐν τοῖς ἐμοῖς Χρονικοῖς πατριαρχ. ἀκαδημίας, σελ. 51, ἔνθα δείκνυται ὅτι ὁ Λήσταρχος Ἑρμόδωρος ἐκαλεῖτο οὐχὶ 'να ἀναστήσῃ νεκρὸν, ἀλλὰ 'να στηρίξῃ τὸν ἑτοιμόπτωτον.

31. νόει μοι τὸ περιοδικὸν τοῦ Ἕλλην. Φιλολογ. Συλλόγου τὸ ἄνω (29) σημειωθέν· ἀνεγνώσθη δ' ἡ διατριβὴ ἐν αὐτῷ τῷ Συλλόγῳ, λίαν μυκτηρίζουσα τὴν μεγαλώνυμον ταύτην σχολὴν καὶ πολλὰ τ' ἀσύστατα λέγουσα.

θεν ἀδυνατούσης ὑπὲρ τῆς μονῆς φροντίζειν, εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου, κατὰ παράκλησιν τῆς εὐσεβοῦς ταύτης συντεχνίας, διότι δῆθεν ἀνέλαβεν ἡ μονὴ τοῦ Ἐσφιγμένου μεριμνᾶν ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τά τε παρόντα κτήματα διαφυλάττουσα καὶ νέα προστιθεῖσα δῆθεν. Ἀλλὰ κατὰ αὔγουστον τοῦ 1793, ὁ πατριάρχης Νεόφυτος Ζ΄ ὁ ἀπὸ Μαρωνείας ἀνεῦρε, κατὰ τὰ ῥήματα τοῦ σιγιλλίου αὐτοῦ, καὶ ἐπιστώθη «ὅτι τό γε ἐπὶ τοῖς μοναστηριακοῖς τοῦ Ἐσφιγμένου πατρᾶσιν ἐκ πολλοῦ ἂν ἀπώλετο τὸ ἐν τῇ Πριγκήπῳ τοῦτο μοναστήριον, καὶ εἰς τελείαν ἀπώλειαν ἦν πεπτωκός, μετασχὸν τῆς παρ' ἐκείνων εἰς αὐτὸ παρεισῤῥησάσης ἀθλιότητος καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένης ἐλεεινῆς καταστάσεως». Εὐτυχῶς ἐπεμελεῖτο τῆς μονῆς ἀπό τινος, σώζων ἀπὸ καταστροφῆς, ὁ ἄρχων παχάρνικος Χριστόδουλος Βλαχούτζης, εἰς τούτου δὲ τὴν μέριμναν καὶ προστασίαν ἐχορήγησαν τὴν μονὴν ὁ πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος[32]. Τῷ 1798 Γρηγόριος Ε΄ ὁ ἀπὸ Σμύρνης προσήλωσε τῇ πατριαρχικῇ σχολῇ. Μήπω δὲ παρελθόντος ἔτους, τῷ 1799, κατὰ μάϊον, Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Μαρωνείας, τὸ δεύτερον κοσμῶν τὸν πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς καὶ ἐθνικῆς καὶ μεγάλης ταύτης σχολῆς καὶ σταυροπηγιακὸν ἀποκαθιστὰς δίδωσιν ἐξαρχικῶς τῷ παχαρνίκῳ Χριστοδούλῳ, διαβιβαζόμενον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Μεθ' οἵας δὲ παραφορᾶς ἐκρημνίζετο τὸ ἔργον τοῦ πρὸ αὐτοῦ Γρηγορίου Ε΄ δεικνύουσιν αἱ δῆθεν δικαιολογίαι τοῦ Νεοφύτου, αὗται· «ἄλλως ἀπέβη ἡ διοίκησις τοῦ μοναστηρίου καὶ ἡ χρῆσις, μᾶλλον δ' εἰπεῖν κατάχρησις, τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ ἀφιερωμάτων καὶ πραγμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, καὶ τῶν ἐπικαρπίων, καὶ οὐδεμία προσεγένετο ὠφέλεια τῇ κοινῇ πατριαρχικῇ σχολῇ, ὡς καταναλωθέντων εἰς κενὸν, καὶ τοῦ εἰρημένου ἱεροῦ μοναστηρίου ἐρημωθέντος, ὡς ἀπροστατεύτου διαμείναντος»· ἔνθεν τοι, γενομένης συσκέψεως τῆς τε συνέδου καὶ τοῦ συνεφόρου τῆς σχολῆς Ἀλεξάνδρου Σούτζου, τοῦ μεγάλου διερμηνέως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὁ Νεόφυτος ἀπεφάσισε 'να διακριθῇ τὸ μοναστήριον ἀπὸ τῆς σχολῆς, ἀποσπώμενον ἀπ' αὐτῆς, «ἵνα μὴ τῇ ὁμωνυμίᾳ τῆς σχολῆς πλείω λάβῃ φθορὰν . . . εἰς τὸ ἀνοικονόμητον, μηδεμιᾶς ὠφελείας ἐγγινομένης τῇ σχολῇ ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῦ καταστάσεως». —Ὁ ἀναγνώστης δύναται 'να κρίνῃ ἐὰν ἐντὸς ἔτους, ὑπὸ φροντίδα καὶ ἐφορείαν ἔμφρονα, δύνωνται 'να συμβῶσιν αἱ καταστροφαὶ πᾶσαι αὗται, ἀλλὰ συμπεραίνει βεβαίως ὅτι ὁ πατριάρχης Νεόφυτος, ὁ ζοφερῶς ὑπὸ τοῦ Σεργίου Μακραίου ζωγραφούμενος[33], ἐπεθύμει καὶ ἤθελεν ἵνα δωρήσηται τὴν μονὴν τῇ οἰκογενείᾳ Βλαχούτζη, καὶ πρὸς τοῦτο τοσούτους ἐτερατοτόκει συλλογισμούς. Ἐν τοῖς ἀπὸ 1 φεβρουαρίου 1803—17 ἰανουαρίου 1804 λογαριασμοῖς, τοῖς ἐν τῷ 28 κώδηκι φερομένοις, σημειοῦνται καὶ ἔξοδα πρὸς *ἐπισκευὴν τοῦ μοναστηρίου*.

*

16] Δέκατον ἕκτον γράμμα γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Νικαίας ἀπολυθὲν κατὰ ἰανουάριον τοῦ 1804, καὶ δικαιολογοῦν τὴν ἐκ Φαναρίου μεταβίβασιν μαθητῶν καὶ διδασκάλων εἰς τὸν Κουρουτσεσμέν. Πατριάρχης καὶ ἀρχιερεῖς ὁμολογοῦσιν ὅτι πρόοδος οὐδεμία γίνεται τῷ τῆς σχολῆς ἔργῳ, μετὰ τοσαύτας δαπάνας, εὑρίσκουσι δ' αἰτίαν τὸ τοῦ τόπου τέως ἀνεπιτήδειον, ὑπὸ ὁμιχλώδει καὶ καθύγρῳ ἀέρι, διαλυομένης ἐν καιρῷ νόσων ἐπιδημικῶν ἐπικινδύνων, καθ' ἕκαστον ἔτος σχεδὸν, οὗ ἕνεκεν οὐ μόνον ἀλλαχοῦ θέσιν ἐπεζήτουν οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ πρὸς ποικίλα ἐτρέποντο ἐπαγγέλματα. Ὅθεν ἐγκαθιστᾶσι τὴν σχολὴν ἐν Κουρουτσεσμὲ, ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, χορηγήσαντες αὐτῷ πρὸς ἀνταλλαγὴν τὸ πλούσιον κτῆμα Χοταρνιτζάνι, συναινούντων πρὸς τοῦτο τοῦ τε Μολδαυΐας ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Μουρούζη καὶ τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Δημητρίου· τούτων δὲ πατὴρ ἦν ὁ Κωνσταντῖνος Μουρούζης ὁ τὸ Χοταρνιτζάνι[34] τῇ σχολῇ δωρησάμενος.

17] Δέκατον ἕβδομόν ἐστι, μετὰ τὸ προηγούμενον ἀπολυθὲν, τὸ σιγίλλιον τοῦ αὐτοῦ Καλλινίκου[35] τὴν τάξιν καὶ διοίκησιν τῆς σχολῆς ἐμπεδοῦν καὶ τὰ μαθήματα καθορίζον. Τὸ γράμμα τοῦτο γίνεται τῇ σχολῇ ἡ βάσις, ἐφ' ἧς ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ΙΘ΄ ἑκατονταετηρίδος ἐθεμελίωσε τὴν κοινωφελῆ λειτουργίαν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ ἡ κατὰ τὰ πεντήκοντα πρῶτα ἔτη ἱστορία τῆς σχολῆς οὐ τοσοῦτον ἐξηρευνήθη, μνεία τις ἐπιτομωτάτη τοῦ θεμελιώδους

32. ἀπὸ τοῦ σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου μανθάνομεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1753 μέχρι τοῦ 1793 ἱστορίαν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος.

33. Μακραίου Ἐκκλησιαστ. Ἱστορίας ὑπομνήματα· Σάθα Μεσαιων. βιβλιοθ. τόμ. Γ΄, σελ. . . . .

34. ἕκτον ἠριθμήθη τὸ χρυσόβουλλον ἀνωτέρω.

35. ἀνάγνωθι ἀμφότερα ἐν τόμῳ Α΄ («Ἀληθείας» καὶ) «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας», σελ. 287—292 καὶ 229—232.

ἐκείνου νόμου συγχωρεῖται νῦν, ὡς βάσεις καὶ ὕσπληγγος ἀγωνίσματος ἀμεταπτώτου. Ὡρίσθησαν λοιπὸν διὰ τοῦ σιγιλλίου διαρκεῖς ἔφοροι μὲν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὁ μέγας διερμηνεὺς (ἦν τότε Δημήτριος ὁ Μουρούζης) καὶ ὁ μέγας λογοθέτης Ἀλέξανδρος Μάνος, ἐναλλασσόμενοι δὲ κατὰ χρονικὰς περιόδους, οἱ μητροπολῖται Κυζίκου Ἰωακείμ, Νικομηδείας Ἀθανάσιος Δέρκων Γρηγόριος, *ὡς Μουσῶν τρόφιμοι*, οἱ ἄρχοντες Ἀλέξανδρος Χαντζερῆς μπᾶνος καὶ Δημήτριος Σχινᾶς χάτμανος, *ὡς θιασῶται τῶν Μουσῶν καὶ φιλολόγοι καὶ τῶν καλῶν ζηλωταί*, καὶ οἱ ἔμποροι Κωνσταντῖνος Μανδρατζόγλους καὶ Ἀντώνιος Τζιρᾶς· οὐ μετὰ πολὺ προσετέθησαν τούτοις καὶ ἕτεροι· — καθιερώθησαν κώδικες τῶν χρηματικῶν λήψεων καὶ δόσεων καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τῶν δωροφορουμένων βιβλίων· — ἡ σφραγὶς διηρέθη εἰς τρία τμήματα· — διωρίσθησαν τὰ προσόντα διδασκάλων καὶ ὑποτρόφων, ἐσφραγίσθησαν τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης, ὁρισθέντος ὅτι ἔδει ἵνα ὑπάρχῃ βιβλιοφύλαξ, εἷς τῶν προηγμένων μαθητῶν, ὡς καὶ ἕτερος τοιοῦτος γραμματεὺς βοηθῶν τῷ ταμίᾳ ἐφόρῳ τῆς σχολῆς· —καθωρίσθη τῶν ὑποτρόφων ὁ ἀριθμὸς εἰς δώδεκα καὶ ἡ κατ' ἔτος ἑκάστῳ χορηγία εἰς 200 γρόσια, καὶ τὰ περὶ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν τελειοφοίτων ἐνώπιον *ἐφόρων καὶ ἐπιτρόπων*· —ἔφοροι ἦσαν οἱ διαρκεῖς, ἐπίτροποι δ' οἱ κατὰ περιόδους ἐκλεγόμενοι· —ἡ ἀναγόρευσις ἐγίνοντο μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου τῶν φιλοσοφικῶν, δημοσίᾳ, τῶν κεκλημένων τούτων προβαλλόντων ἐρωτήσεις, εἰς ἃς ἀπήντων οἱ τελειόφοιτοι, καὶ οἱ ἐπιτυγχάνοντες ἐλάμβανον ἀποδεικτικὰ τῆς σπουδῆς αὐτῶν καὶ κοσμιότητος, ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν ἐφόρων, τῶν ἐπιτρόπων, τοῦ διδασκάλου τῶν φιλοσοφικῶν καὶ τοῦ πρώτου διδασκάλου τῶν γραμματικῶν, ἐπὶ ἐγγράφῳ βεβαιώσει ὅτι προαχθήσονται μὲν εἰς θέσεις ἁρμοδίας αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἱερωμένοι, διορισθήσονται δ' εἰς ἀξιώματα παρὰ τοῖς ἡγεμόσι Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας οἱ λαϊκοί· νομίζω δ' ὅτι ἡ ἀναγόρευσις αὕτη ἐγίνετο κατά τινα τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ φεβρουαρίου μηνός· — ὁρίζεται δ' ἅμα καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων· πρῶτος τῶν διδασκάλων ἦν ὁ τῆς φιλοσοφίας, διδάσκων καὶ τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν· ὁ πρῶτος τῶν γραμματικῶν ἐδίδασκε συντακτικὸν καὶ ρητορικὴν διὰ γυμνασμάτων, ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ τῶν φιλοσοφικῶν ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν, δύο δ' ἔχων βοηθοὺς ὑποδιδασκάλους, ὑπ' αὐτοῦ μὲν προτεινομένους, ἐγκρίσει δὲ τοῦ πατριάρχου, τῶν ἐφόρων καὶ τῶν ἐπιτρόπων προσλαμβανομένους· ὁ πρῶτος τῶν ὑποδιδασκάλων ἐδίδασκε συντακτικὸν, ἑρμηνευομένου βεβαίως τοῦ Δ' τοῦ Γαζῆ, ὁ δεύτερος ὀρθογραφικὸν καὶ γραμματικήν· ὑπῆρχε δὲ καὶ τρίτος, διδάσκων Αἴσωπον καὶ Χρηστοήθειαν καὶ Χρυσολωρᾶν καὶ τοὺς τύπους τῆς γραμματικῆς, ἀλλ' αὐτὸς ἔμενεν *ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ Φαναρίου σχολῇ, μέλος λογιζομένῃ τῆς ᾠδε*, διετέλει δ' ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πρώτου τῶν γραμματικῶν.

*

18] Δέκατον ὄγδοον τάττω τὸ ἐν τῷ 65 κώδηκι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς σωζόμενον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα, ἀπὸ μαΐου 1804, διατάττον ἵνα οἱ νεωστὶ χειροτονούμενοι ἢ μετατιθέμενοι ἀρχιερεῖς, διηρημένοι κατὰ τάξεις, δίδωσιν ὑπὲρ τῆς σχολῆς, σὺν ἑτέραις πρὸς ἕτερα ταμεῖα κεκανονισμέναις χορηγίαις, οἱ τῆς Α' τάξεως 150 γρόσια, οἱ τῆς Β' 100, καὶ οἱ τῆς Γ' 50.

19] Δέκατον ἔνατον τὸ τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν, προσηλοῦντος τῇ σχολῇ κατὰ ἰούλιον τοῦ 1826 τὴν ἐν Χάλκῃ μονὴν τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης. Ἐξ ἀφορμῆς τούτου τοῦ γράμματος ὠφέλιμά τινα διδασκόμεθα, ἃ χορηγοῦσιν ἡμῖν ἀρχαῖοι μοναστηριακοὶ κώδηκες.

20] Εἰκοστόν ἐστι γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας, ἀγγέλλοντος τὴν εἰς Φανάριον ἐκ Κουρσῦ τσεσμὲ κατάβασιν τῆς σχολῆς τῷ 1850.

Μέχρι τοῦ ἔτους τούτου φθάνει ἡ τοῦ βίου τῆς σχολῆς ἀνασκοπή, ἣν ποιοῦμαι. Νῦν ἐξετάσωμεν τὰ ἀπὸ τοῦ 1804 γενόμενα, περὶ ὧν οὐδεὶς ἔγραψε λεπτομερῶς· ἀλλὰ προηγηθήσεταί τις ἔρευνα τῶν ὀνομασιῶν, ἃς ἡ σχολὴ κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐλάμβανεν.

(ἕπεται τὸ τέλος)

Μ. Ι. Γ.

ΝΕΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Ἀπάντησις τῆς ἐν Ροττερδάμῃ ἐπιτροπῆς τῶν παλαιοκαθολικῶν εἰς τὴν ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1897 γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Πετρουπόλεως.

Οἱ ἀνατολικοὶ καὶ οἱ παλαιοκαθολικοὶ θεολόγοι οἱ συμμετασχόντες τῶν ἐν Βόννῃ κατὰ τὰ ἔτη

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 407—408.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА Київської І. І. ...

1874 καὶ 1875 συνεδρίων συμφωνοῦσιν ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ ἑνότης τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐστὶ δυνατὴ καὶ ὀφείλει ἵνα συνίσταται **μόνον ἐν τῇ πίστει τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.**

Ἡ δήλωσις αὕτη ἔκτοτε ἐπανελαμβάνετο ἐν πᾶσι τοῖς διεθνέσι παλαιοκαθολικοῖς συνεδρίοις, συναινούντων καὶ τῶν ἀνατολικῶν θεολόγων τῶν λαμβανόντων μέρος εἰς τὰ συνέδρια ταῦτα.

Κατὰ ταῦτα, μεταξὺ τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν θεολόγων τὸ ζήτημα ὀφείλει νὰ συνίσταται ἐν **μόνῳ** τῷ ἑξῆς, οὐχὶ δηλαδὴ ἐν τῇ ἐκθέσει ἰδίων θεωριῶν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ καθορισμῷ τοῦ πῶς ἐπίστευεν ἡ ἀρχαία ἀδιαίρετος Ἐκκλησία ἐν σχέσει πρὸς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα εἰσέτι χωρίζουσι τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν.

A'. Filioque

1] Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἐπίστευεν εἰς τὴν **θεότητα** τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐπίστευεν ὅτι τὰ τρία θεῖα πρόσωπα εἰσὶν **ἀΐδια** καὶ πρὸς ἄλληλα **ἴσα.** Ἐπίστευεν ὅτι ὁ Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱόν· ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ὅτι ὁ Υἱὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου· ὅτι ὁ Πατὴρ πέμπει τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν ὀνόματι τοῦ Υἱοῦ, καὶ ὁ Υἱὸς δὲ πέμπει τὸ ἅγιον Πνεῦμα παρὰ τοῦ Πατρός.

Εἰς τὰ δόγματα ταῦτα οἱ παλαιοκαθολικοὶ πιστεύουσιν οὐχ ἧττον στερρῶς ἢ οἱ ἀνατολικοί.

2] Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἰδιαίτερον ζήτημα, **πῶς** ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ **πῶς** τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, τοῦτο ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ δὲν ἐξηγεῖται. Καὶ ναὶ μὲν οἱ ἅγιοι πατέρες προσεπάθουν ἵνα ἐξηγήσωσιν αὐτὸ, ἀλλ' εἶνε ὅμως γεγονὸς ὅτι ἔδιδον **διαφόρους** ἐξηγήσεις.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ στερρῶς ἐχόμενοι τοῦ κριτηρίου τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅτι δόγμα ἐστὶ **μόνον** ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἐπίστευον πανταχοῦ, πάντοτε καὶ πάντες, συνεπῶς πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην δὲν θεωροῦσιν ἀνηκούσας εἰς τὰ δόγματα τὰς διαφόρους γνώμας, τὰς δοθείσας ὑπὸ τῶν πατέρων, καίτοι ἄλλως αἱ γνῶμαι αὗται εἰσὶν ἐξηγήσεις, αἵτινες δὲν βλάπτουσι τὸ ἐκτεθὲν ἀνωτέρω δόγμα τοῦ Τριαδικοῦ, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰσὶν ἐλεύθεραι καὶ προαιρετικαί.

Οἱ παλαιοκαθολικοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ διδασκαλία, ἣν ἐδίδασκον οἱ πατέρες, εἶνε δυνατὸν εἰσέτι νὰ διδαχθῇ, ἂν δὲ διδάσκωσι τὴν δεῖνα ἢ τὴν δεῖνα ἐξήγησιν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ ὡρισμένων πατέρων πλειότερον ἢ τὴν ὑπ' ἄλλων (πατέρων) δοθεῖσαν, διὰ τοῦτο οὔτε νὰ ἐπιβάλωσιν ὡς δόγμα τὴν ἰδίαν ἐξήγησιν οὔτε νὰ κατακρίνωσιν ὡς αἱρετικοὺς ἐκείνους, οἵτινες δὲν διδάσκουσι κατὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, κατὰ νοῦν ἔχουσι.

Διὸ οἱ παλαιοκαθολικοὶ φρονοῦσιν ὅτι καὶ νῦν δύναταί τις νὰ διδάσκῃ

Μετὰ τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὅτι «Omne, quod prodit ex aliquo, secundum sit ejus necesse est, de quo prodit, non ideo tamen est separatum. Secundus autem ubi est, duo sunt. Et tertius ubi est, tres sunt. Tertius enim est Spiritus a Deo et Filio, sicut tertius a radice fructus ex fructice».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ὅτι ὁ παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὢν Υἱὸς ἐστὶ πηγὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος (παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὄντα τὸν Υἱὸν τὴν πηγὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος).

Μετὰ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ὅτι «Ne Spiritus sancti processionem anxie inquire. Mihi audire satis est quod Filius est, et quod ex Patre; tum quod ille Pater est, hic Filius; nihil praeter ea investigo ac perscrutor . . . Audis generationem? Modum curiosius ne inquiras. Audis Spiritum ex Patre procedere? Id quomodo fiat, ne anxio studio perscruteris . . . . Patris proprietas hæc est, quod ingenitus sit; Filii, quod genitus; Spiritus sancti, quod procedat. Hoc unum nos timere doce, ne in argutiis et captionibus fidem solvamus . . . Fidei nostræ pietas non in nominibus, sed in rebus consistit. . . . Nomen principii experti, Pater, principio, Filius; ei autem, quod cum principio est, Spiritus sanctus».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι «Eos, qui dicunt Filium, aut Spiritum sanctum, versum, vel mutatum, vel alterius substantiæ, vel ex nihilo factum, vel quod fierit tempus, quando non erat, anathemate damnat Ecclesia catholica. Sufficiunt ista cuivis, tametsi pauca sunt».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας ὅτι « . . . Cum Salvator hæc de Spiritu dicit, ostendit eum, cum ex sua essentia sit (ὡς τῆς οὐσίας ὑπάρχον αὐτοῦ), nihil alium locuturum, quam quod ipse vult . . . . Spiritus

sanctus est ex essentia Patris et Filii (ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον) . . . Procedit vero is a Patre et Filio; manifestum est ex divina essentia ipsum esse, essentialiter in ipsa et ex ipsa procedentem . . . Si ergo Christus per Paulum signa operatur in virtute Spiritus sancti, vis quaedam naturalis et vivens, atque, ut ita dicam, qualitas Deitatis Filii est Spiritus sanctus . . . Dominus noster Jesus Christus ex sua plenitudine profundens Spiritum ut etiam Pater (ἐξ ἰδίου πληρώματος προϊεὶς τὸ Πνεῦμα, καθὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πατήρ) . . . Genitus est Filius ex Patre, estque in ipso et ex ipso naturaliter; procedit etiam Spiritus proprius existens Dei et Patris et similiter Filii».

Καὶ περαιτέρω· «Cessemus a malitiose vestiganda Spiritus processione, neque ea discere studeamus, quae soli Patri et Filio et sancto Spiritui nota sunt. In iis, quos recepimus, finibus maneamus; ne terminos, quos patres nostri posuerunt, transferamus. Tradita nobis a Spiritu doctrina contenti simus. Ne velimus Pauli scientiam superare, qui ex parte aiebat se cognoscere, et ex parte profectare, et in speculo et in aenigmate veritatem videre. Exspectemus speratorum bonorum possessum. Tunc perfecte cognoscemus, cum neque jactantia nobis nocebit, neque superbia nos praecipites aget, sed passione omni expertes erimus. Ergo praesenti tempore in doctrinis patrum perstemus, ne majora forte quaerentes minoribus quoque excidamus; quod progenitor Adamus passus est, dum Deus fieri cupit, ut imago Dei esset amisit».

Μετὰ τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ὅτι «Deum conspicimus tanquam dicentem et Verbum ejus, id est Patrem et Filium, atque inde procedentem caritatem utrique communem . . . Filius de Patre natus est, et Spiritus sanctus de Patre principaliter et ipso sine ullo temporis intervallo dante, communiter de utroque procedit».

Μετὰ τοῦ **ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ** ὅτι «Quomodo Deus ex Deo genitus aut processit, aut quemadmodum semetipsum exinanivit unigenitus Filius et Deus, homo factus . . . ignoramus et eloqui non valemus. Non aliquando Patri Verbum deest, neque unquam Verbo Spiritus . . . Spiritum sanctum et ex Patre et Spiritum Patris nominamus. Ex Filio autem Spiritum sanctum non dicimus, sed Spiritum Filii nominamus. Si quis enim Spiritum Christi non habet, non est ejus».

Καὶ μετὰ τοῦ **Φωτίου** ἔτι, ὁπόταν οὗτος προσπαθῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν περὶ τοῦ Τριαδικοῦ διδασκαλίαν διὰ τῆς παραβολῆς πρὸς τὸ στόμα (Πατὴρ), τὴν φωνὴν (Υἱὸς) καὶ τὸν λόγον (ἅγιον Πνεῦμα), ὅτι «Sermo a summitate linguae, vox autem potius ab ejus radice creatur; quodque majus est et magis mirandum, sermo sine voce prodire non potest; imo etiam sermonis formam in ipsa ejus productione suffulcit ac sustinet vox, quae simul advenit et profertur; et tamen sermo non est vox».

Κτλ. κτλ.

Συγκεφαλαιοῦντες πάσας τὰς ἐπεξηγήσεις τὰς γενομένας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐν Βόννῃ κατὰ τὰ ἔτη 1874 καὶ 1875 συνεδρίων, ἐπαναλαμβάνομεν ἐν συντόμῳ

α'] ὅτι τὸ Filioque δὲν ἀνάγεται ὑφ' ἡμῶν εἰς δόγμα·

β'] ὅτι ὅσοι ἐξ ἡμῶν ἔχονται τῆς γνώμης ταύτης, ἔχονται αὐτῆς μόνον ὡς γνώμης, καὶ ἐπομένως εἰς οὐδένα ἐπιβάλλουσιν αὐτήν·

γ'] ὅτι οἱ ἐχόμενοι τῆς γνώμης ταύτης ἔχουσι τοσούτῳ μᾶλλον πρὸς τοῦτο δικαίωμα, ὅσῳ τὴν γνώμην ταύτην ἐδίδασκον ἀνατολικοὶ καὶ δυτικοὶ πατέρες καὶ ὅσῳ τότε ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις ἦσαν ἡνωμέναι·

δ'] ὅτι, ἐκτὸς τούτου, οὐχὶ τὸ Filioque, ἀλλ' ὁ πάπας ἐχώρισε τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία καὶ ὡς ἀπέδειξε τοῦτο ῥῶσσος θεολόγος ἐν τῇ «Διεθνεῖ Θεολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Ὀκτώβριος 1898). Διὸ τὸ Filioque δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ «impedimentum dirimens» εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου καὶ τῆς παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀμοιβαίας κοινωνίας.

Τῆς γνώμης ταύτης εἴμεθα πληρέστατα καὶ ἡμεῖς.

(ἕπεται συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

— *Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.* — Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ ἐντίμου Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη ὅπως ἀπολυθῇ σχετικὴ ἐγκύκλιος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας πρὸς πάσας τὰς ἐνορίας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, πλὴν τῶν ἐνοριῶν Σταυροδρομίου καὶ Βλάγκας, προτρεπομένη ἵνα συνῳδὰ τῷ ἐκλογικῷ Κανονισμῷ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐνοριακῶν αὐτῶν καταλόγων συνέλθωσι τῇ Α' κυριακῇ τοῦ προσεχοῦς νοεμβρίου ἐν κοιναῖς ἐνοριακαῖς συνελεύσεσι καὶ ἐκλέξωσι τὰς ἐξελεγκτικὰς αὐτῶν ἐπιτροπὰς πρὸς ἐξέλεγξιν μὲν τῆς διαχειρίσεως τῶν τε ἐπιτροπῶν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐφοριῶν τῶν σχολῶν αὐτῶν, ἐπιψήφισιν δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

— *Ζαφειροπούλεια κληροδοτήματα.* — Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἡ ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα Ζαφειροπουλείων γνωστῶν κληροδοτημάτων Ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Προύσης κ. Ναθαναὴλ, προέδρου τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καστημάτων, τῶν κκ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου, προέδρου τῆς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», καὶ Ἀλεξ. Σπανδωνῆ, ἐκπροσωποῦντος τὸ προεδρεῖον τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, συνελθοῦσα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐσκέψατο σὺν ἄλλοις καὶ περὶ τῆς κατὰ πᾶν ἔτος τακτικῆς διανομῆς τῶν εἰρημένων κληροδοτημάτων, συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου διαθέτου Στ. Ζαφειροπούλου.

— *Ἐθνικὰ Φιλανθρ. Καταστήματα.* — Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ἁρμοδίως ἠτήσατο ν' ἀπολυθῇ καὶ αὖθις πατριαρχ. καὶ συνοδικὴ ἐγκύκλιος γνωστοποιοῦσα τοῖς μητροπολίταις τῶν ἐπαρχιῶν ὅτι δέον νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὑπ' αὐτοὺς ποιμνίων ἵνα μὴ ἀποστέλλωνται ἐνταῦθα φρενοβλαβεῖς πρὸς εἰσαγωγὴν αὐτῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις καθιδρύμασι, πρὶν ἢ δι' ἐπιστολῆς πρότερον γνωρίσωσι τοῦτο τῇ Ἐφορείᾳ καὶ λάβωσι τὰς δεούσας πληροφορίας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ἐνέκρινε τὴν ἔκδοσιν τῆς νενομισμένης ἐγκυκλίου.

— *Μητροπολίτης Ἰκονίου.* — Ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἀθανάσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ κυριακῇ ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἡ Α. Ε. ὁ ἐκ τῶν συμβούλων τοῦ Κράτους Κωστάκης ἐφέντης Καραθεοδωρῆς, προσφάτως ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἐπανακάμψας, καὶ ὁ ἀξιότιμος κ. Ν. Φωτιάδης τραπεζίτης· τῇ δευτέρᾳ ἡ Α. Ε. ὁ ἄρχων Μ. Λογοθέτης Σταυράκης βέης Ἀριστάρχης· τῇ τρίτῃ ἡ Α. Ε. ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ρωσίας κ. Στσερμπατσέφ· καὶ τῇ τετάρτῃ ὁ ἐρίτιμος πραπεζίτης κ. Θεόδωρος Μαυρογορδᾶτος καὶ ὁ κ. Π. Κουρτζῆς. — Τῇ κυριακῇ, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. ὁ μὲν πανοσιολ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος ἀντεπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξ. τὸν Κ. ἐφέντην Καραθεοδωρῆν, ὁ δὲ Μ. ἀρχιδιάκονος κ. Λαυρέντιος τὸν κ. Ν. Φωτιάδην.

— *Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τοῖς σεβασμιωτάτοις μητροπολίταις Καισαρείας καὶ Χαλδείας ἄγουσι τῇ π. δευτέρᾳ, μνήμῃ τοῦ ἁγίου Γερβασίου, τὴν ἐπέτειον τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς· σήμερον δὲ, μνήμῃ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, συνεχάρη διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τῷ ἑορτάζοντι πανιερ. μητροπολίτῃ Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου κ. Λουκᾷ.

— *Εὐσεβεῖς δωρεαί.* — Ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἀναχωρήσει αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν ἐγκρίτων κατοίκων τῆς πόλεως Χαλεπίου Ἐξοχ. Γεώργιος ἐφέντης Ἐλιὰν, ἰατρ'ς, οὗ οἱ γάμοι πρό τινος εἶχον τελεσθῇ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, ἐπεσκέψατο πρόχθες τὴν Α. Θ. Παναγιότητα. Διατρανῶν δὲ τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν φιλόστοργα καὶ εὐσεβῆ αἰσθήματα αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἐριτίμου αὐτοῦ συζύγου Νάχιδας ἐπέδωκε τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ δισχίλια φράγκα παρακαλέσας ἵνα ἡ Α. Θ. Π. χρησιμοποιήσῃ τὸ ποσὸν ὡς ἂν ἐγκρίνῃ.

— *Μοναὶ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Κίτρους.* — Τῶν κατοίκων τῆς ἐπισκοπῆς Κίτρους αἰτησαμένων ὅπως αἱ ἐν αὐτῇ ἐνοριακαὶ μοναὶ Κανάλων καὶ Πέτρας ἀνακηρυχθῶσι σταυροπηγιακαί, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς π. τρίτης ἔχουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν περὶ τούτου ἔκθεσιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἐξάρχου θεοφιλ. ἐπισκόπου Ξανθουπόλεως κ. Ἰωάννου, ἐνέκρινε τὸν προβιβασμὸν τοῦτον.

— *Ἄφιξις.* — Τῇ π. τρίτῃ ἐπανέκαμψεν εἰς βασιλεύουσαν περατώσας τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν ἐν Πόντῳ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Κωνσταντῖνος Βοντζαλίδης, νομικὸς σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων, ὃς καὶ ὑποβάλλει μετ' ὀλίγον τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ διὰ τὰ περαιτέρω.

— *Περιαγωγὴ κιβωτίων ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν.* — Διαπιστωθέντος ὅτι τὰ πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ διαφόρων κοινωφελῶν σκοπῶν ἀνὰ τὰς ἐνορίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς περιαγόμενα κιβώτια δὲν περιάγουσιν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον οἱ ἐν τῇ σχετικῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀδείᾳ σημειούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἡ Μ. Πρωτοσυγκελλία δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ τὰ προεδρεῖα τῶν ἀδελφοτήτων ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων δηλώσασα ὅτι ἐν περιπτώσει ἐξακολουθήσεως τοῦ ἀναρμοδίου τούτου μέτρου τῆς συλλογῆς, θέλει ἄρει τὴν ἐπιδοθεῖσαν ἄδειαν.

— *Ἐπαρχία Σκοπίων.* — Αἰτήσει τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Σκοπίων περὶ ἀποστολῆς ἐξάρχου πρὸς ἐκλογὴν τῆς ἐφορείας καὶ δημογεροντίας καὶ ἐν γένει διευθέτησιν τῶν σχολικῶν καὶ κοινοτικῶν πραγμάτων τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς κοινότητος, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης ἀπεφάσισε ἵνα ἀποσταλῇ τοιοῦτος ὁ ἱερολογ. διάκονος κ. Ἱερόθεος Ἀνθουλίδης, ὅστις καὶ τῇ ἑσπέρᾳ ταύτῃ ἀπέρχεται αὐτόσε.

— *Οἰκονομικὰ Πατριαρχείων.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμ. πατριάρχης συντελεστικὴν πρὸς τὴν ἐν γένει βελτίωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων θέμενος τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω ρύθμισιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ κέντρου ἡμῶν καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, εἰσηγήσατο κατὰ καιροὺς διαφόρους προτάσεις ἀποσκοπούσας εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅπως οὕτω τὸ Ἐθνικὸν Ταμεῖον ᾖ εἰς θέσιν οὐ μόνον εἰς τὰς τακτικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις ν' ἀνταποκρίνηται, ἀλλὰ καὶ εἰς μείζονα κύκλον νὰ ἐπέρχηται ἐπίκουρον. Ὅθεν ἔν τινι τῶν κοινῶν συνεδριῶν τῶν δύο Σωμάτων σὺν ἄλλοις προταθὲν τότε ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. εἶχε γίνῃ ἀποδεκτὸν τὸ καὶ ἄλλοτε εἰσαχθὲν μέτρον ὅπως πάντες οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ὑποβληθῶσιν εἰς ἔρανον ἐτήσιον προαιρετικὸν ἀπὸ 5 –20 γροσίων ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἑκάστου καταστάσεως. Ἡ πρὸς τοῦτο δὲ τότε συστᾶσα ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Λιτίτσης κ. Νικηφόρου (προέδρου) καὶ τῶν ἐντίμων μελῶν τοῦ Ἐθν. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΧΙΗΜΙΚΟΒΑ ΗΑΥΚΟΒΑ

Συμβουλίου κκ. Σόλωνος Καζανόβα καὶ Ἰωάννου Χατζοπούλου ὡς καὶ τῶν πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων κκ. Συμεὼν Παπαδάκη καὶ Ν. Νικολαΐδου, ἐργασθεῖσα ἐφ' ἱκανὸν καὶ ἐκμελετήσασα τὸν τρόπον τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἐράνου τούτου, ἐπέρανε τὸ ἔργον αὐτῆς ἤδη καὶ ὑπέβαλε τοῦτο δι' ἐκθέσεως τῇ Α. Θ. Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ παραπέμψαντι αὐτὴν εἰς τὰ δύο Σώματα πρὸς συζήτησιν.

—«*Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*». — Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχ. Τυπογραφείου καὶ τῆς «Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας», γενομένη ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐνεκρίθη ἡ πρόσληψις καὶ δευτέρου περιοδεύοντος ἀνταποκριτοῦ τοῦ φύλλου ἡμῶν. Ὡς τοιοῦτος δὲ προσελήφθη ὁ ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» κ. Παῦλος Φωτιάδης, ὃς καὶ ἐφοδιασθεὶς διὰ τῶν προσηκόντων γραμμάτων ἀπῆλθεν εἰς τὰς ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ μητροπόλεις.

—*Ἐπισκευαὶ Πατριαρχικοῦ Οἴκου.* — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν προσήνεγκον κατὰ τὴν ἑβδομαδα ταύτην ὁ πανιερ. μητροπολίτης Μιτυλήνης κ. Κύριλλος δέκα γαλλικὰς λίρας, ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Πετούλης, προϊστάμενος τῆς ἐν Καλαφατίῳ τῆς Ρουμανίας ἑλληνικῆς Κοινότητος δύο, καὶ ὁ ἐνταῦθα ὁμογενὴς κ. Νικόλαος Ζάκας λιρ. τ. δέκα.

—*Ἐκδόσεις προσεχεῖς.* — Ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς τῆς παρ' ἡμῖν Σχολῆς τῆς Ἐκκλησιαστ. Μουσικῆς κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἀνενδότως ἀσχολούμενος ὅπως ἐπὶ τὸ τελειότερον καὶ καλλιτεχνικώτερον ἀπαρτίσῃ ὑπὸ τὰ πιεστήρια «Ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» ἀγγέλλει ὅτι προσαρτήσει τούτῳ πινακοθήκην, περιλαμβάνουσαν φωτογραφικὰ ἀποικονίσματα τῶν ἐν ἀρχαίῳ τεύχει (ὑπ' ἀριθμ. 165) τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας σωζομένων εἰκόνων τῶν ὀνομαστῶν μουσικῶν τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὡς καὶ τὰς μετὰ κόπου περισυλλεγομένας προσωπογραφίας τῶν κατὰ τοὺς κάτω χρόνους ἀκμασάντων παρ' ἡμῖν ἐπιφανῶν μουσικοδιδασκάλων, πρὸς δὲ, καὶ παλαιογραφικὰ κείμενα εἰκονίζοντα κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰς μουσικὰς γραφὰς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς εὑρέσεως τῆς νῦν ἐν χρήσει γραφικῆς μουσικῆς μεθόδου. Οὕτως ἐν τῷ βιβλίῳ εὑρήσει ὁ φιλίστωρ ἀναγνώστης ἐγκατεσπαρμένας μεταξὺ τῶν σελίδων τῶν συμπεριλαμβανουσῶν τοὺς βίους τῶν ἐνδόξων μουσικῶν τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ τῶν κάτω χρόνων καὶ τὰς παντὶ βεβαίως ἐπιζητήτους προσωπογραφίας αὐτῶν. Ὁ κ. Παπαδόπουλος ἐλπίζει ἐντὸς τριμηνίας νὰ παραδῷ εἰς τὸ δημόσιον τὸ καλὸν αὐτοῦ σύγγραμμα, προϊὸν πολυετοῦς σωματικῆς ἐργασίας καὶ καλλιτεχνικῆς δημοσιεύσεως, ὅπερ παρὰ τὰς ἤδη διπλασιαζομένας δαπάνας, προσφέρεται τοῖς μὲν συνδρομηταῖς ὡς ἀρχῆθεν ἐτιμήθη, ἀντὶ ἑνὸς μετζητιὲ, τοῖς δὲ μὴ τοιούτοις ἀντὶ δύο.

Ἀρχιεπισκοπὴ Σιναίου.

Ὁ σεβασμ. ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Πορφύριος ᾐτήσατο διὰ γράμματος αὐτοῦ, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ χθεσινῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ ὅπως ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος αὐτοῦ ἱερολ. κ. Δανιὴλ, διάκονος χειροτονηθῇ εἰς πρεσβύτερον. Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀποδεκτή.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Καλεῖται ὁ Θεόδωρος Ἰωάννου, σχισματικός, ἄλλοτε κάπηλος ἐν Ἀντέπῃ τῆς ἐπαρχίας Χαλεπίου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον, Σάββατον, καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δια τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐκδίκασιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐφέσεως τῆς Μαρίας Θεοδώρου, θυγατρὸς Γεωργίου, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, κατοίκου Ὑψωμαθείων τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον ἡ κατ' αὐτοῦ ἔφεσις θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 26 Αὐγούστου 1902.

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἀρχιμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ 3

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Καλεῖται ὁ Γεώργιος Θεοδώρου Κωμοπολίτης, Χῖος, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, τέως μὲν κουρεὺς ἐν Γαλατᾷ παρὰ τὰ Κιουρεκτσήδικα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 π. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς δε τῆς κλήσεως ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμου ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐπὶ διαζεύξει ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Μαριάνθης Ἀντωνίου Βερώνη, τοὐπίκλην Χοίρου. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῷ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ὁριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ ἐκδικασθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις τρὶς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 17 Αὐγούστου 1902.

Ὁ Πρόεδρος
† ὁ πρώην Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Διάκ. ΑΝΘΙΜΟΣ Π. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ 3

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

02/09/25 902890 НБ ОНУ

1948

П.Ш.-726677

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА